

■ COLUMNA

La glisch mussa la via al svilup

DAD ANDREA LUZIUS RASSEL,
KREUZLINGEN

Plaun plaunet vegn puschè il temp da las notgs lungas e dals dis curts. Suenter questa stad grondiusa, en la quala nus avain pudì giudair in'abundanza da glisch, èsi ussa temp da dar in sguard sin l'impurtanza da la glisch e cunzunt la muntada da las tecnologias che sa basan sin la glisch en nossa vita.

Las Naziuns Unidas han proclamà l'onn 2015 sco l'onn internaziunal da la glisch e da las tecnologias che sa basan sin la glisch. Per bunamain 1,6 milliardas personas sin noss mund porta la rendida dal sulegl u stgirezza u la glisch flavla d'ina cazzola da kerosin u d'ina chandaila. Per mintg'inA da nus che sa regorda da las lungas notgs da preparaziun sin tests impurtants èsi evident che quella mancanza da glisch artificziala en las terras dal Terz mund maina ad in effect negativ sin las schanzas d'educaziun. Per quest motiv è ina da las finamiras da l'onn internaziunal da la glisch da promover l'utili-

saziun da cazzolas da LED electrifitgadas cun implants solars. Uschia vegniss la glisch purtada en las notgs lungas dal Terz mund e las schanzas d'educaziun vegnissan meglieradas considerablmain.

In aspect main enconuschent è che nus vesain mo in pitschen spectrum da la glisch che nus utilisain mintga di. La rait da comunicaziun globala funcziuna sin basa da glisch nunvesaivla. Quai pon esser microundas che vegnan duvradas per la comunicaziun cun telefonins e satellits u lasers infraco-tschens che portan las infurmaziuns en l'internet. Era quest adiever da la

glisch na stat (anc) betg a disposiziun ad ina gronda part dals umans che stattan en las terras da Terz mund.

Però empermetta la tecnologia dal smartphone ina revoluziun che pudess midar quai. Abunaments da broadband mobil surpassan ozendi ils abunaments da broadband fixs. Ina gronda part da quest progress ha lieu en las terras da svilup e dal Terz mund. Broadband mobil po tanscher en regiuns fitg ruralas ed isoladas. Uschia pon las personas che vivan en las parts pli periferas era far diever da l'internet ed uschia sa participar al dialog mundial. Tgi sa, forsa che la glisch porta en tala maniera betg mo schanzas d'ina megra educaziun a questas parts dal mund, mabain er ina sort da «scleriment» en il senn da «enlightenment» u «Aufklärung» – in term che stat en l'istorgia per il moviment da la raziunalitad, mo era da la umanitad en il 17avel e 18avel tschientaner. Tant in plus da la raziunalitad sco da la umanitad fagess bain a tut il mund.